

vel, fogalmaival, teológiai gondolataival. A magyar kiadás szerkesztői azzal tették értékessé az eredeti szöveggyűjteményt, hogy az antik irodalmi, vallási, költői szövegeket nem a könyvben közölt német fordításuk, hanem az idézett művek eredeti nyelve alapján ültették át magyarra. Mivel az antik világ hellenista irodalmának egy része már megjelent magyar fordításban, ezért azokat nem kellett újratolmácsolni. Ha azonban a szöveggyűjtemény olyan szövegeket idézett, amelyekről eddig még nem készült magyar fordítás, ak-

kor a felkért ókortudósokat, teológusokat, kutatókat kértek fel az átültetések elkészítésére.

Köszönet illeti Benyik György professzort, hogy megnyitotta az úgynevezett Corpus Hellenisticum gazdag tárházát a magyar bibliaolvasók és tanulmányozók előtt; és dicséretes az a munka, amelyet a német szöveg, valamint az antik görög, latin, héber és arám nyelvű szövegrészletek fordítói, illetve a könyv szerkesztője végzett.

Geréb Zsolt

Peres Imre: *Pál apostol túlvilági látomásai.*
A 2Korinthus 5 és 12 exegézise

Patmosz könyvtár, a Debreceni Református Hittudományi Egyetem Patmosz Újszövetségi Kutatóintézetének kiadványsorozata 2. DRHE-Patmosz, Debrecen 2015; ISSN 2063-5052, ISBN 978-963-8429-90-2, 102 old.

A Debreceni Református Hittudományi Egyetem Patmosz Újszövetségi Kutatóintézetének kiadványsorozata elsősorban a maga kutatási körébe illeszkedő szaktudományos monográfiák, írásmagyarázati munkák, tanulmányok és konferenciákon elhangzott előadások közzétételét szolgálja, de fontosnak tarja a külföldi szaktudományos munkák magyarra fordítását és megjelentetését is.

A Patmosz könyvtár kiadványsorozat eme kis könyvét Peres Imre, a Debreceni Református Hittudományi Egyetem újszövetséges tanára dr. Herceg Pál emeritus professzornak ajánlotta 75. születésnapjára, aki a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karán oktatott, s aki sajnos két év múlva, 2017-ben eltávozott a minden élők útján. Az ajánlás mögött bizonyá-

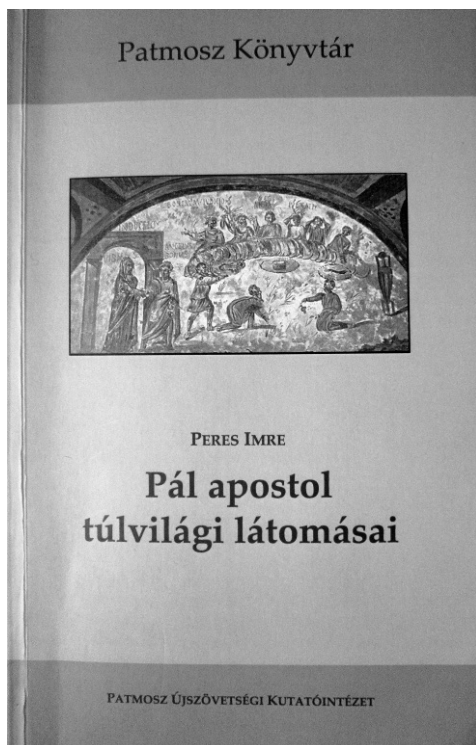
ra indíttatás áll: Herceg Pál és Peres Imre szoros baráti kapcsolatot ápoltak, s emellett Herceg Pál írta a közismert *Jubileumi kommentárba* A Korinthusiakhoz írt második levél magyarázatát, amelyet ifjabb barátja és tisztelője hálálisan értékelt.

Peres Imre ezekkel a sorokkal indítja kis könyvének előszavát: „Az apokalipszisek és a mennyei vagy egyszerűen túlvilági titkok kutatása mindig is vonzotta az embereket. Hatalmas látnoki hagyaték igazolja ezt főleg a zsidóságon belül, de a korai kereszténység sem volt ezzel másképp. A zsidó apokalipszisek és mennyei utazások mintájára keletkeztek hasonló jellegű keresztény írások is, olykor párhuzamosan egymással, vagy egymást utánozva, esetleg egymásból merítve. Ma az összehasonlításoknál elég nehéz

megállapítani, hogy melyik folyamat volt előbb, és mi a valószínűbb: ki kit utánzott, kitől merített, vagy minek a mintájára alkotta írását. Ez a folyamat azonban nemcsak a kánonon kívüli irodalomra jellemző, hanem [...] helyenként az apostoli levelekre vagy az apokaliptikus jellegű újszövetségi részekre is.” (5. old.) Ezt példázza Pál apostol Korinthusiakhoz írt második levelének eléggé tipikusnak tekinthető 5. és 12. fejezete, amely betekintést nyújt az apostol lelki világába és szolgálatainak hátterébe, de ugyanakkor hangsúlyosan eszkatologikus töltetű, de ugyanakkor egy „transzmennyei élményről” is tudósít. Ez az élmény jól tükrözi, hogy az apostol „milyen kapcsolatban volt az éggel, és hogyan tekintett a halál utáni állapotra.” Az exegetikai tanulmány pedig igyekszik annak is utánajárni, hogy az apostol miként jutott el erre látásra, és hogy az nála „mennyre egysávu vagy kétlépcsős fejlődés eredménye”.

Peres Imre nem egyedi vagy elszigetelt esetként vizsgálja Pál apostol élményét, hanem a korabeli zsidó és keresztyén apokaliptika kontextusában. Ezért exkurzusok formájában szemelvényeket közöl a látomásirodalomból. A Korinthusiakhoz írt második levél szövegrészleteit az új fordítás szerint idézi, a látomásirodalom idézeteit pedig a Dörömbözi János és Adamik Tamás által készített kiadásból veszi át (*Apokalipszisek. Apokrif iratok* 3. Telosz Kiadó, Budapest 1997), vagy a saját fordítását közli.

A gazdag irodalmi kutatás bő tárházára vonatkozóan Peres Imre ezt írja az *Előszó*ban: „A kutatás szempontjából szívesen forgattam nemcsak a jól



ismert külföldi tudósok igen értékes könyveit és tanulmányait, hanem hazai elődeink és jelenkori kollegáink tudományos eredményeit is felhasználhattam, és pedig egyaránt teológusok (Masznyik, Gál, Varga, Tőkés, Cserhádi, Herczeg), mind pedig vallástörténészek és ókortudósok (Trencsényi-Waldapfel, Kerényi, Hamvas, Ritoók, Adamik) tollából is, akik valami módon önálló írással vagy ókori szövegek fordításával az itt felvetett témák értelmezéséhez hozzájárultak.” (6. old.)

Az előszó és a tartalomjegyzék után rövid bevezetést olvashatunk A Korinthusiakhoz írt második levélről, (12–14. old.), majd a címben jelzett fejezetek exegézisét olvashatjuk a következő felosztásban: *A mennyei ház* (5,1–10), *Krisztus szeretete szorongat* (5,11–15), *Krisztusban új teremtés vagyunk*

(5,16–21), *Az apostol elragadtatása* (12,1–10), *Az apostolság ismertetőjelei* (12,11–13), *Tervezett apostoli látogatás* (2,14–18), *A szomori látogatás sejtelve* (12,19–21).

Peres Imre exegetikai munkája remélhetőleg jó segítséget nyújt az ige-

hirdető lelkipásztoroknak és teológushallgatóknak, de mindazoknak is, akik érdeklődést tanúsítanak a látomásokról szóló újszövetségi szövegek iránt.

Bányai László

Magyar Balázs Dávid:

Kálvin János a házasságról, családról és szexualitásról

Universitas Kiadó, Debrecen 2018, ISBN 978-963-9671-67-6, 440 old.

A közelmúltban jelent meg Magyar Balázs Dávid református teológus, Kálvin-kutató doktori disszertációjának (Debreceni Református Hittudományi Egyetem 2016) szerkesztett, átdolgozott és kibővített változata *Kálvin János a házasságról, családról és szexualitásról* címmel az Universitas Kiadó gondozásában.

A kötet annak a reformátornak a képét tárja fel, aki Genfben az ige, imád-

ság és az egyházfegyelem segítségével kívánta formába önteni a protestantizmus szellemét és tanításait. Mind ezt a „szentség városának” megteremtése érdekében tette, és ezért különös érzékenységgel fordult gyülekezetének vallásos-erkölcsi kérdéseire, amelyek a Szentírás alapján azonnali és határozott állásfoglalást kívántak. A genfi reformátor tehát elsősorban a Szentírás fényében vizsgálta meg a hit és az élet alapvető kérdéseit. A házassági és családi élet kérdései már a kora újkorban is megkülönböztetett jelentőséggel bírtak, s ezeket a reformátor sohasem merev és törvényeskedő módon vagy éppen éles, bíráló szóval, hanem sokkal inkább a hit és lelkiismeret segítségével kívánta kezelni. Vagyis summás megfogalmazásban: Kálvin azért lett teológus, hogy a lélek és az erkölcsi élet pásztora legyen. Tehát nem véletlen, hogy a könyv a reformátor társadalmi etikájának, azon belül pedig a helyes keresztyén házassági és családi életformára való nevelés bemutatására irányul. A szerző fő kérdése pedig ez: milyen tényezők befolyásolták Kálvin helyes házassági és családi életformára irányuló nevelését, és hogy el-

